

TÁRSADALMI
REFLEXIÓ
INTÉZET

Az egyházi adományozás Magyarországon

- Egy empirikus adatfelvétel tapasztalatai -

Budapest, 2021

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
2. A vizsgálat módszertana	3
3. A kutatás során feltett kérdések magyarázata	4
3.1. Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?.....	4
3.2. Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat?	4
3.3. Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát?	5
3.4. Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?	5
3.5. Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?	6
4. Részletes eredmények.....	6
4.1. Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?	6
4.2. Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat?	7
4.3. Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát?	8
4.4. Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?	9
4.5. Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?	9
5. Mit mondanak az eredmények?	10
6. További lehetséges kutatási irányok	11
Melléklet	13

1. Bevezetés

Egy rövid, 5 kérdésből álló omnibusz kutatás keretében vizsgáltuk azt, hogy milyen alapvető tendenciák láthatók Magyarországon az egyházi adományozás tekintetében. A kérdésekkel az volt a célunk, hogy lássuk: szokták-e a magyarok pénzbeli adományokkal támogatni az egyházakat, felekezeteket, vallási közösségeket, és hogy mit gondolnak összességében az ilyen formájú támogatásról és hol látnák legszívesebben hasznosulni ezeket a támogatásokat.

A kutatás során nem különböztettük meg az egyes egyházakat, vallási felekezeteket vagy közösségeket, mivel arra voltunk kíváncsiak, hogy összességében milyen véleménnyel vannak a magyarok az egyházaknak, felekezeteknek, vallási közösségeknek nyújtott támogatásról.

Mivel a kutatás során arra vonatkozóan nem volt szűrőkérdés, hogy a megkérdezett milyen egyházhoz, felekezethez vagy vallási közösséghez tartozik, ezért úgy gondoljuk, hogy a kutatás eredményei vallási hovatartozástól függetlenül mutatják be a magyarországi „hívőket”, ami a bármilyen egyházhoz, felekezethez vagy vallási közösséghez tartozó hívők pénzbeli adományozással kapcsolatos általános attitűdjeit mutatják be.

2. A vizsgálat módszertana

A Társadalmi Reflexió Intézet megbízásából a Forecast Marketingkutató Kft. 2020. novemberében telefonos (CATI) piackutatást végzett. Az osztott - több blokkot tartalmazó - kérdőívvel megvalósuló kutatás „omnibusz” módszerrel készült.

Az országos telefonos kutatás kutatási területe Budapest és vidék egyaránt voltak, az adatfelvétel pedig standardizált módszerrel került lebonyolításra. A telefonos kutatás során vezetékes és mobil számokat egyaránt hívtak, hogy a célcsoport tagjait minél szélesebb körben elérjék és a reprezentativitást biztosítsák. A kutatás célcsoportja a 18 év feletti magyarországi populáció volt.

A kutatás eredményei a 18 év feletti népességre reprezentatívak, a mintába kerülő személyek összetételi aránya a legfontosabb szocio-demográfiai mutatók mentén (1. táblázat) - nemek, életkori csoportok, lakóhely (országgrész) - megfelel a teljes magyarországi 18 év feletti népesség összetételének; egyéb demográfiai szempontok szerint a minta diszproporcionálisan rétegzett. A mintanagyság 500 fős volt.

A minta összetétele			
		N (fő)	%
Nem	férfi	235	47,0
	nő	265	53,0
	NT/NV	-	-
Lakhely (országgrész)	Budapest	91	18,2
	Kelet-Mo.	197	39,4
	Nyugat-Mo.	212	42,4
	NT/NV	-	-
Településtípus	Budapest	91	18,2
	megyeszékhely, megyei jogú város	24	4,8
	egyéb város	232	46,4
	falu, község	153	30,6
	NT/NV	-	-

Korcsoport	18-39 éves	177	35,4
	40-59 éves	168	33,6
	60 vagy idősebb	155	31,0
	NT/NV	-	-
Iskolai végzettség	8 általános vagy kevesebb	49	9,8
	szakmunkásképző, szakiskola	128	25,6
	szakközépiskola/gimnáziumi érettségi	186	37,2
	főiskola/egyetem	137	27,4
	NT/NV	-	-
Foglalkozás	fizikai dolgozó	180	36,0
	beosztott szellemi	96	19,2
	vezető szellemi	33	6,6
	vállalkozó	39	7,8
	diák	-	-
	nyugdíjas, munkanélküli, gyeden, gyesen van, háztartásbeli	150	30,0
	NT/NV	2	0,4
Jövedelem¹	átlag alatti	183	36,6
	átlagos	182	36,4
	átlag feletti	72	14,4
	NT/NV	63	12,6

1. táblázat: A minta szocio-demográfiai összetétele (N=500 fő)

Az alábbiakban bemutatott ábrákon leggyakrabban a megkérdezettek válaszainak megoszlása (%) látható. A táblázatok és diagramok celláinak összértéke egyes esetekben a 100%-ot $\pm 1\%$ eltéréssel adhatják ki, ami a kerekítés szabályainak természetes velejárója. Az NT/NV rövidítés jelentése: nem tudja/nem válaszolt.

3. A kutatás során feltett kérdések magyarázata²

Érdeemes minden kérdéshez kapcsolódóan áttekinteni azt is, hogy egyik vagy másik kérdés milyen célt szolgált, azaz konkrétan mit szeretünk volna mérni vele a kutatás során.

3.1. Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?

Az első kérdés („Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?”) egy szűrőkérdés volt, azaz ezzel a kérdéssel vált lehetővé, hogy a következő kérdést csak azoknak a megkérdezetteknek tegyük fel akik igennel válaszoltak az első kérdésre, tehát szoktak pénzbeli adományt adni egyháznak, felekezetnek vagy vallási közösségnek.

3.2. Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat?

A második kérdés az első kérdésre igennel válaszolókra vonatkozott („Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat?”), és a válaszadóknak egy általunk összeállított listából kellett megjelölniük azokat az adományozási formákat, amelyekkel támogatni szoktak

¹ Az átlagbérre és medián bérre vonatkozó publikus adatok alapján havi nettó 180.000-220.000 Ft-ot tekintve átlagosnak.

² A teljes kérdőív a mellékletben található.

egy egyházat, felekezetet, vallási közösséget. A lista összeállítása során igyekeztünk azokat a legáltalánosabb, illetve legismertebb adományozás-típusokat felsorolni, amelyeket az egyháznak való pénzbeli adományozáshoz legáltalánosabban szokás társítani, azaz: egyházi 1% felajánlása, egyházi hozzájárulás befizetése, perselypénz istentiszteleten, adakozás konkrét célra (pl. orgonaépítés) vagy az egyházi szolgálatok (szentmisék, esketés, temetés) alkalmával fizetendő összeg megfizetése.

Ez a lista alapvetően a katolikus egyház által bevett adományozás-típusokra épül, de nem csak és kizárólag azokat listázza, lehetőséget adva más felekezetű megkérdezetteknek is arra, hogy a lista utolsó „egyéb” lehetőségét választva jelezzék, hogy az általuk preferált adományozás-típus a feltüntetetteken kívül esik. Szintén szándékos volt, hogy NT/NV, azaz „nem tudja, nem válaszol” kategóriát nem adtunk meg: ezzel szerettük volna „rábírni” a megkérdezetteket, hogy amennyiben az első kérdésre igennel válaszoltak, úgy a második kérdésnél mindenképpen nyilatkozzanak arról, hogy mi az a mód, ahogyan pénzbeli adományt szoktak nyújtani az egyházuknak, felekezetüknek vagy vallási közösségüknek.

A válaszadás során több kategóriát is megjelölhettek a megkérdezettek. Ezzel egyrészt az volt a célunk, hogy ne kényszerítsük rá a megkérdezetteket arra, hogy ha esetleg több módon is támogatnak egyházat, felekezetet vagy vallási közösséget pénzádománnyal, akkor dönteniük kelljen, melyik a legfontosabb; valamint így a válaszok összegzésekor lehetőség nyílt arra, hogy kumulatív eredményeket lássunk az egyes válaszkategóriák, azaz a lista elemei tekintetében.

3.3. Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát?

A harmadik kérdés („Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás »kiváltja« a magánszemélyek / hívek adományát?») ismét a teljes mintára vonatkozott, és a célja az volt, hogy lássuk: mit gondolnak a megkérdezettek az általuk, azaz a magánszemélyek, hívek által nyújtott pénzbeli adományok szükségességéről. Azaz: a bevett egyházak - az állam által nyújtott támogatás mellett - vajon rászorulnak-e arra, hogy más forrásból is támogatást kapjanak, vagy elég számukra az egyházi támogatás.

Mivel a válaszadáshoz ebben a kérdésben szükséges egyfajta kompetencia, ezért az „igen” és „nem” válasz mellett a megkérdezettnek lehetősége volt a „nem tudom megítélni” lehetőséget választani, amennyiben úgy ítélte meg, hogy nem rendelkezik elég információval ahhoz, hogy véleményt alkothasson a kérdéstről.

3.4. Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?

A negyedik kérdéssel („Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?") arra kerestük a választ, hogy mennyire kell transzparensnek lennie az egyházaknak, felekezeteknek, vallási közösségeknek abban, hogy mire költik a felajánlásként hozzájuk érkezett pénzbeli adományokat. A kérdés nem titkolt célja az volt, hogy felmérjük vele: a megkérdezettek vajon mennyire „bíznak” az általuk pénzbeli adománnyal támogatott szervezetben; illetve mit

gondolnak összességében arról, hogy ennek a szervezetnek - legyen az egyház, felekezet vagy vallási közösség - hogyan kellene „elszámolnia” ezekkel a felajánlásokkal.

Három válaszkategória közül választhattak a megkérdezettek. Mivel a válaszadáshoz ebben a kérdésben is szükséges az, hogy a megkérdezett jobban ismerje a kérdés kontextusát, azaz kompetens legyen a válaszadásban, ezért szintén szerepelt választható lehetőségként a „nem tudom megítélni” kategória. Ennél a kérdésnél viszont csak „igen” és „nem” lehetőséget adtunk meg emellett, hanem ezt a két kategóriát egy kis magyarázattal is elláttuk. Így az „igen” válasz teljes formájában „igen, részletesen el kellene számolniuk azzal, mire költik az adományokat”, a „nem” pedig „nem, mivel a saját dolguk, hogy mire költik a felajánlásokat”. Ezek az igen és nem válaszkategóriához fűzött magyarázatok még tovább konkretizálták a lehetőségeket; azt, hogy ha „igen” vagy „nem” opciót választja valaki, akkor pontosan mi az, amit ezek a kategóriák jelentenek.

3.5. Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?

Az utolsó kérdéssel („Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?”) azt kívántuk feltérképezni, hogy mit gondolnak a megkérdezettek: hol lenne a legjobb helye a felajánlott pénzbeli adományoknak.

A válaszkategóriák között szerepeltek egyrészt az egyházakhoz társított olyan alapvető tevékenységek, mint például az egészségügyi/szociális gondoskodás és az oktatásban és nevelésben való részvétel; de szintén felsoroltunk olyan, első körben az egyházak társadalmi támogató tevékenységéhez vagy részvételéhez nem társított területeket, mint például a sport és szabadidős vagy a politikai tevékenység. Szintén szerepelt a válaszlehetőségek között az „egyéb” kategória.

4. Részletes eredmények

Az alábbiakban részletesen is bemutatjuk minden kérdéshez kapcsolódóan azt, hogy hogyan alakult egy-egy kérdés esetében a válaszok megoszlása. Minden esetben vizualizációval segítjük az eredmények részletes értelmezését.

4.1. Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?

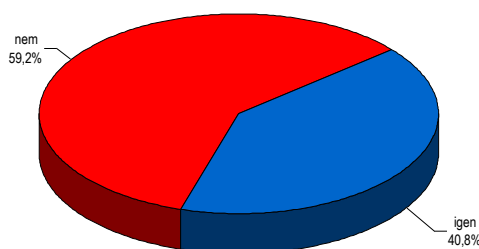
Az első kérdésre adott válaszok megoszlása (1. ábra) azt mutatja, hogy a mintába kerültek többsége (majdnem 60 százaléka) nem szokott pénzbeli adományokat juttatni egyházaknak, felekezeteknek vagy vallási közösségeknek.

Ez az eredmény önmagában nem meglepő, ha abból a premisszából indulunk ki, hogy az ilyen típusú adományozás a magukat hívőnek valló, vallásukat aktívan gyakorló réteg sajátja egyháztól, felekezettől vagy vallási közösségtől függetlenül. Amennyiben más empirikus kutatások eredményei alapján nézünk rá hazai viszonylatban arra, hogy Magyarországon mekkora a magukat vallásosnak vallók aránya³, ezen belül pedig mekkora a vallásukat aktívan

³ A 2011-es népszámláláskor 5,4 millió fő vallotta magát valamely felekezethez tartozónak.

gyakorló hívők aránya (akik feltételezhetően nagyobb arányban járulnak hozzá pénzbeli adománnyal is egyháznak, felekezetük vagy közösségük működéséhez); úgy látható, hogy az, hogy a válaszadók 40 százaléka szokott pénzbeli adományokat is adni, még várakozáson felülinek is mondható.

Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek? (%)

1. ábra: Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek szoktak-e pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek (%) (N = a teljes minta, 500 fő)

4.2. Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat?

Ahogy az az alábbiakban is látható (2. táblázat), az egyházakat, felekezeteket vagy vallási közösségeket pénzbeli adományokkal támogató megkérdezettek döntő többségben (65 százalék) a perselypénzt említették, mint pénzbeli adományt, ezt követte az egyházi 1% felajánlása (a megkérdezettek 32 százaléka említette), a harmadik helyre az egyházi hozzájárulás befizetése került (az említések majd 30 százalékában fordult elő ez a forma).

EMLÍTÉSEK	EMLÍTÉSSZÁM (%)
perselypénz istentiszteleten	65,2
egyházi 1% felajánlása	32,8
egyházi hozzájárulás befizetése	29,9
adakozás konkrét célra (pl. orgonaépítés)	12,3

egyéb	6,9
egyházi szolgálatok (szentmisék, esketés, temetés) alkalmával fizetendő összeg megfizetése	6,4

2. táblázat: A táblázat adatai azt mutatják, hogy a megkérdezettek hogyan szokták támogatni az általuk kiválasztott egyházat (%) (N = akik szoktak adományozni, 204 fő)

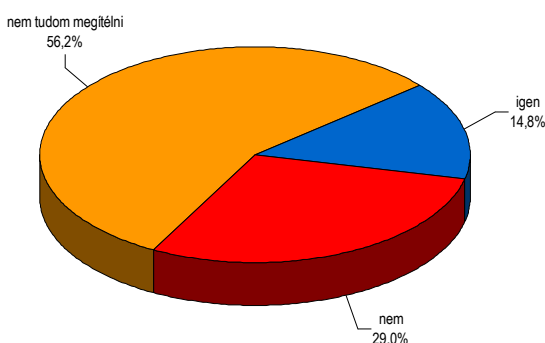
A megkérdezettek jóval kisebb arányban említették a további két konkrét kategória bármelyikét: konkrét célra a válaszadók 12 százaléka ad pénzbeli adományt, az egyházi szolgáltatásokért való fizetés általi pénzádományokkal pedig csak a megkérdezettek kicsivel több mint 6 százaléka támogat. Ez arányaiban alig marad el az „egyéb” kategóriát említő válaszadóktól.

Mivel a válaszkategóriák előre meg voltak adva és a megkérdezetteknek nem volt lehetőségük újjal kiegészíteni azokat, ezért előfordulhat, hogy a megkérdezett akkor is említette egyik vagy másik kategóriát, ha „magától” nem jutott volna eszébe az adott lehetőség. Ez tehát torzító tényező lehet az egyes említések összegzésekor, ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy az említések ennek ellenére is jól mutatják a legnépszerűbb, illetve legszélesebb körben adott pénzbeli adományok megoszlását.

4.3. Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát?

A harmadik kérdést ismét minden megkérdezettnek feltettük, a válaszok megoszlása pedig az alábbiakban látható (2. ábra).

Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát? (%)

2. ábra: Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás kiváltja-e a magánszemélyek / hívek adományát (%) (N = a teljes minta, 500 fő)

A megkérdezettek több mint fele, 56 százaléka válaszolta azt, hogy nem tudja megítélni, az egyházaknak nyújtott állami támogatás kiváltja-e a magánszemélyek pénzbeli adományát. Ugyanakkor azok körében, akik úgy gondolták, hogy választ tudnak adni erre a kérdésre, a többség (29 százalék) nemmel válaszolt, azaz úgy gondolta, hogy az egyházak által adott, minden bevett egyháznak járó támogatás nem elegendő, és szükség van a hívek, magánszemélyek adományaira is. A kérdésre érdemben válaszolók közül csak 15 százalék mondta azt, hogy elegendő az egyházak számára az állami támogatás is.

4.4. Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?

A transzparenciára vonatkozó kérdésre adott válaszok alábbiakban is látható megoszlása (3. táblázat) azt mutatja, hogy a válaszadók igénylik azt, hogy a pénzbeli adományokat átlátható módon költsék el az egyházak.

<i>EMLÍTÉSEK</i>	<i>EMLÍTÉSSZÁM (%)</i>
igen, részletesen el kellene számolniuk azzal, mire költik az adományokat	68,0
nem tudom megítélni	17,0
nem, mivel a saját dolguk, hogy mire költik a felajánlásokat	15,0

3. táblázat: A táblázat adatai azt mutatják, hogy a megkérdezettek szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat (%) (N = a teljes minta, 500 fő)

A megkérdezettek 68 százaléka gondolta úgy, hogy részletesen el kell számolni az egyházaknak a pénzbeli adományokkal. Ez a megkérdezettek több mint kétharmada. A kérdésre válaszolni nem tudók aránya mindössze 17 százalék volt, és még ennél is kevesebb volt azok aránya, akik szerint a felajánlott pénzadományokkal való gazdálkodás az egyházak saját hatáskörébe tartozik és nem kell elszámolniuk azzal, hogy mire költik a befolyt összeget.

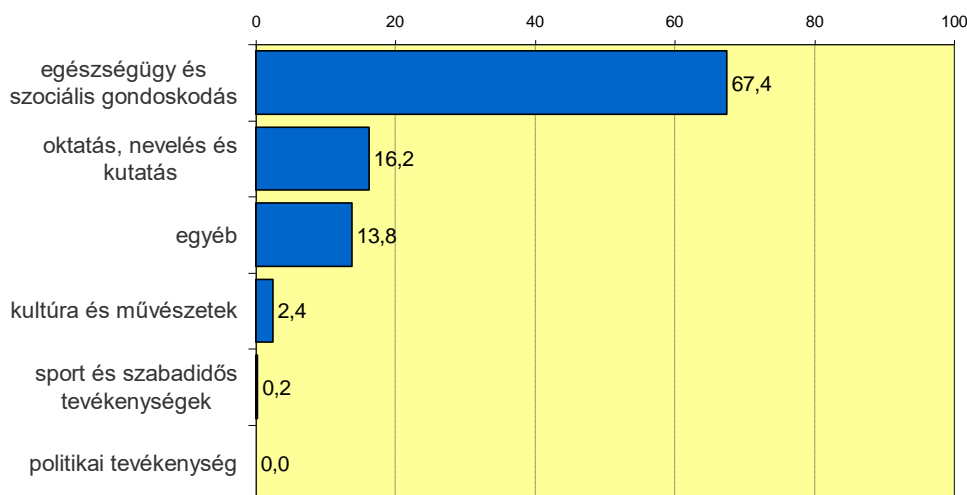
4.5. Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?

Az utolsó kérdés a felajánlott pénzbeli adományok felhasználására vonatkozott és a mintába kerülő összes válaszadónak fel lett téve.

Ahogy az a kérdésre adott válaszok megoszlásából is látszik (3. ábra) a legtöbben (a megkérdezettek 67 százaléka) úgy gondolta, hogy a legjobb helye az egyháznak felajánlott pénzadományoknak az egyházak egészségügyi és szociális gondoskodással foglalkozó intézményeiben lenne. Ezt követte - az előzőtől jóval elmaradva - az oktatás és kultúra: a

megkérdezettek 16 százaléka vélte úgy, hogy az oktatásra, nevelésre és kutatás céljaira kellene fordítani az egyháznak a pénzadományokat. Ettől nem sokkal maradt el a részletesebben nem megnevezett „egyéb” kategória.

Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból? (%)

3. ábra: Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek szerint a felsoroltak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból (%) (N = a teljes minta, 55 fő)

A maradék választható kategóriák szinte elenyésző említést kaptak, közülük talán csak a pénzadományok által a kultúra és a művészet támogatása jelent meg érdemben, de a sport és szabadidős tevékenységek, vagy a politikai tevékenységek támogatása szinte egyáltalán nem jelent meg a válaszadók körében.

5. Mit mondanak az eredmények?

Az eredmények részletes áttekintése után érdemes összefoglalóan néhány olyan alapvető megállapítást tenni, amelyek az általunk elvégzett kutatás legfontosabb észrevételeit jelentik.

1) Transzparencia-igény az adományok kezelésében

A negyedik kérdés tekintetében („Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?") a megkérdezettek 68 százaléka gondolta úgy, hogy részletesen el kell számolni az egyházaknak a pénzbeli adományokkal. Ez a megkérdezettek több mint kétharmada. Ez óriási arány, amiből az következik, hogy akár hívőnek, akár egyik egyházhoz vagy felekezet sem tartozónak vallja magát valaki, szükségét látja annak, hogy az egyházak számot adjanak arról, hogy mire használják fel a befolyt pénzadományokat.

Ez az igény érthető és indokolható is. Amennyiben lenne valamiféle átláthatóság ebben a tekintetben, nem tételesen, de akár egy minden év végén kiadott rövid összefoglaló keretében, akkor a bizalmi szint nemcsak a hívek körében nőhetne meg, de akár az egyházon, felekezeten kívüliek körében is hajlandóság mutatkozhat arra, hogy az egyházaknak tegyenek felajánlásokat, ha látják, hogy társadalmi hasznossággal bírnak azok a kezdeményezések, programok, amelyeket az egyházak, felekezetek a pénzadományokból finanszíroznak.

2) Transzparencia a pénzadományok szükségességéről

Ehhez kapcsolódóan, illetve ezt kiegészítve jelenik meg még egy szempont: a pénzadományok szükségességének indokoltsága. A harmadik kérdésre („Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás »kiváltja« a magánszemélyek / hívek adományát?») adott válaszok megoszlása azt mutatja, hogy a válaszadók nagy többsége nem tudta megítélni, vajon a pénzadományok mellett szükség van-e az állam által juttatott támogatásra.

A bevett, bejegyzett egyházak számára járó állami juttatás széles körben ismert, de ennek nagyságrendje kevésbé, ahogyan az sem, hogy milyen tevékenységeiket finanszírozzák ebből az összegből az egyházak. Amennyiben ez bármilyen szempontból nyilvános lenne, úgy könnyebben lenne indokolható az, hogy miért van szükségük az állami támogatás mellett az egyházaknak, felekezeteknek magánszemélyek pénzbeli adományaira is. Ha a híveknek vagy az egyházon, felekezeten kívülieknek bármilyen rálátása lenne arra, hogy nagyságrendileg milyen támogatást vagy adományt mire fordít az egyház, akkor könnyebben és nagyobb hatáskörrel lehetne talán olyan kampányokat is szervezni, amelyek egy adott dologra vagy célra gyűjtenek pénzbeli adományokat magánszemélyektől; hiszen így a bizalom is nőne és könnyebben eldönthetné valaki azt, hogy indokoltnak látja-e a támogatást, és ha igen, akkor ő is adományoz-e, mert tisztában van vele, „hova megy a pénz”.

3) Az egyházak, felekezetek politikai szerepvállalásának elutasítása

Az utolsó kérdéshez („Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból?») kapcsolódó válaszkategóriák közül egy volt olyan, amire érdemben egyetlen válasz sem érkezett, ez pedig a „politikai tevékenység” volt.

Egyértelműnek tűnik, hogy a megkérdezettek alapvetően utasították el azt, hogy a felajánlott pénzadományokból az egyházaknak, felekezeteknek politikai tevékenységet kellene támogatniuk; és a többi kategóriát, azaz a más választható célokat tekintve ez szintén nem meglepő. Ugyanakkor ez egy sokkal komplexebb problémára is rávilágít: az egyházak és a politika kapcsolódására, ami - talán erre a kérdésre adott válaszok megoszlását tekintve - nem talál a legjobb fogadtatára.

Úgy gondoljuk, hogy itt is a transzparencia az, ami az arany középút lehet. Ha a hívek vagy a magánszemélyek tudják, hogy az egyház és a politika hogyan kapcsolódik össze egymással, és nem valamilyen háttérben zajló alkuk fényében látják ennek a két mezőnek a kapcsolatát, akkor az ellenérzés is talán csökkenhet, ha az egyház és a politika bármilyen kapcsolatáról van szó.

6. További lehetséges kutatási irányok

A rendelkezésünkre álló anyagi keret adta lehetőségek arra voltak elegendőek, hogy egy ilyen rövid kérdőívből álló kérdéssort kérdeztessünk le egy omnibusz kutatás keretében

magyarországi reprezentatív mintán. A kutatás eredményeiből levont következtetések már ebben a formában is rendkívül izgalmasak, ugyanakkor egy nagyobb, akár több kérdésből álló standard kérdőív, akár egy ahhoz kapcsolódó kvalitatív interjúsorozat keretében a téma még több területét lehetne kutatni - a már meglévő eredményekből kiindulva, ahhoz kapcsolódóan, illetve azokat kiegészítve.

Úgy gondoljuk, hogy három olyan alapvető kutatási irány van, ami a téma szempontjából fontos lehet, és a hazai empirikus kutatások még kevésbé foglalkoztak vele.

- 1) Különbözik-e az egyes egyházaknak, vallási felekezeteknek nyújtott támogatás, illetve híveik hozzáállása?

Hiánypótló kutatás lehetne annak vizsgálata, hogy vajon különbözik-e az egyes felekezetek véleménye a pénzbeli adományokról, vagy eleve az egyházak támogatásáról? A római katolikusok inkább pénzbeli adományokkal segítenek, míg a reformátusok inkább önkénteskednek? Mit gondolnak az evangélikusok: mire kellene fordítani a hívek által felajánlott összeget és ez mennyiben más, mint az, ahogyan a görögkatolikusok vélekednek?

A hazai szakirodalomban még kevés forrás áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy vannak-e például ilyen jellegű különbségek egyes felekezetek között, így egy erre koncentrált kérdéssorral, kvalitatív interjúkkal kiegészülve értékes információforrás lehetne.

- 2) Azok a hívők, akik nem ajánlanak fel pénzbeli adományokat egyházuknak, felekezetüknek, vallási közösségüknek, miért nem teszik?

A pénzbeli adomány egy általánosan elterjedt formája az egyházak, felekezetek, vallási közösségek támogatásának - erre épül az egyik leginkább elterjedt pénzbeli adomány, az adó 1+1%-ának felajánlása is. Szintén érdekes kérdés lehet viszont az, hogy azok a hívők, akik nem rendelkeznek például adójuk 1%-ával, vagy más módon nem támogatják egyházukat, felekezetüket pénzbeli adományokkal, azok miért nem teszik meg ezt, és ha adnak máshogy (nem pénzben), akkor ezt hogyan és milyen módon teszik meg.

- 3) Támogatják-e a nem hívők egyházak tevékenységét?

Különösen érdekes - és eddig még szintén alig kutatott - téma az, hogy a magukat egy valláshoz vagy felekezethez sem tartozónak vallók támogatják-e bármilyen formában egyházak munkáját, kampányaikat vagy egyéb tevékenységüket, azaz: milyen a nem hívők egyházaknak való adományozással kapcsolatos percepciója?

És mindez nemcsak a pénzbeli adományok viszonylatában lehet izgalmas, hanem bármilyen más vonatkozásban: tárgyi adományok felajánlása, önkénteskedés, vagy bármilyen egyéb adományforma esetében.

Melléklet

1. **Szokott Ön pénzbeli adományt adni egyháznak / felekezetnek / vallási közösségnek?**
 - 1) igen
 - 2) nem

2. **Amennyiben szokott pénzbeli adományt adni egyháznak, úgy az alábbi adománytípusok közül hogyan szokott támogatni egy Ön által kiválasztott egyházat? TÖBB VÁLASZ ADHATÓ!**
 - 1) egyházi 1% felajánlása
 - 2) egyházi hozzájárulás befizetése
 - 3) perselypénz istentiszteleten
 - 4) adakozás konkrét célra (pl. orgonaépítés)
 - 5) egyházi szolgálatok (szentmisék, esketés, temetés) alkalmával fizetendő összeg megfizetése
 - 6) egyéb

3. **Ön szerint az egyházaknak nyújtott állami támogatás "kiváltja" a magánszemélyek / hívek adományát?**
 - 1) igen
 - 2) nem
 - 3) nem tudom megítélni

4. **Ön szerint pénzügyi szempontból átláthatónak kell-e lenniük az egyházaknak abban, hogy mire költik a magánszemélyek / hívek által adott adományokat?**
 - 1) igen, részletesen el kellene számolniuk azzal, mire költik az adományokat
 - 2) nem, mivel a saját dolguk, hogy mire költik a felajánlásokat
 - 3) nem tudom megítélni

5. **Ön szerint az alábbiak közül mit kellene leginkább támogatniuk az egyházaknak a magánszemélyektől, hívektől kapott adományból? EGY VÁLASZ ADHATÓ!**
 - 1) egészségügy és szociális gondoskodás
 - 2) oktatás, nevelés és kutatás
 - 3) kultúra és művészetek
 - 4) sport és szabadidős tevékenységek
 - 5) politikai tevékenység
 - 6) egyéb

DEMOGRÁFIA, SZEMÉLYES ADATOK

D1. A megkérdezett lakhelye:.....

JELÖLJE!	Budapest	1
	Kelet-Mo.	2
	Nyugat-Mo	3

Budapest	1
Megyeszékhely	2
Város	3
Falu	4

D2. A megkérdezett neme:

férfi	1
nő	2

D3. Megkérem, hogy mondja el, Ön hány éves (betöltött évei száma számít)?

ÍRJA BE:.....

JELÖLJE AZ ÉLETKORI SÁVOKAT!

18-39 éves	1
40-59 éves	2
60 év felett	3
NT/NV	0

D4. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

8 általános vagy kevesebb	1
Szaktanácsképző, szakiskola	2
Szakközépiskola/gimnáziumi érettségi	3
Főiskola/egyetem	4
NT/NV	0

D5. Mi az Ön foglalkozása?

fizikai dolgozó	1
beosztott szellemi	2
vezető szellemi	3
vállalkozó	4
diák	5
nyugdíjas, munkanélküli, gyeden, gyesen van, háztartásbeli	6
NT/NV	0

D6. Havi nettó 180.000 – 220.000Ft-ot tekintve átlagosnak, az Ön jövedelme:

átlag alatti	1
átlagos	2
átlag feletti	3
NT/NV	0

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!